

kanska stranka si polčaj izkoriščuje in hujska ljudstvo k vstaji. To hujskanje imelo bo prej ali slej uspeh in težko bo drugače, da bo s Španijo ista usoda, kakor s Francijo, ki je iz kraljestva se preosnovala po krvavih dogodkih v republiko.

Obrtnija.

Barvini lesovi.

(Konec.)

Modri les prihaja od dreves, ki raste v raznih krajih v vročih delih Amerike in se s svojimi botaničnim imenom imenuje Haematoxylon Campechianum. Ta les pride v trgovino v 20 do 50 kilogramov težkih polenih ali brunih in je po sredi temnorudeče rujav, ter sladkega okusa in diši po vijolicah.

Najboljša vrsta tega modrega lesa je iz Campeche. Les iz Houdurasa, Jamajke in Dominga je bledejši in slabši.

Barvila modrega lesa je hămatoxylin, kateri ima v sebi 12 atomov ogljika, 14 vodika in 6 kislika. To barvilo se lahko iz izvlečka modrega lesa, kakeršnega dobimo v trgovini, izvleče z vodenim etrom. Nareja rumene kristale s 3 molekulami kristalne vode, ima sladek okus, se raztopi v vodi in alkoholu, ali pa v etru. Če se mu doda nekaj jedkih in ogljenčevokislih lužnin, postane na zraku vijoličasto, potem rudeče, naposled rujavo.

Moder les daje zares jako lepe barve, ki se rabijo pogosto za modro, vijoličasto, rujavo in črno barvanje. Namesto lesa se navadno rabi njegov izvleček, ki se dobiva v trgovini. Ta izvleček delajo na debelo v tovarnah, kjer s parom izvlečejo barvila iz lesa.

Te barve rabijo se za razne stvari. Tudi prejo s takimi barvili črno barvajo.

Iz Indije prihajajo v trgovino razni barveni lesovi pod imenom santelnov les. Rudeči santelnov les prihaja od drevesa Pterocarpus Santalinus, ki raste v indijskih gorah in na Ceylonu. V trgovino prihaja ta les v debelih kosih, večkrat cent težkih, ali pa tudi v trskah ali pa celo zmlet.

Ta les ne da iz sebe barvila niti v mrzli, niti v gorki vodi. Barvilo se more izvleči le z alkoholom ali pa alholičnim lugom. Iz alkoholične raztopljine se izloči potem barvilo s kako kislino. V trgovini rabijo to barvo za rujavo barvanje volne, polituro lesa, za rudeče barvanje usnja, za barvane lake, pa za zobne praške i. t. d. V zvezi z drugimi barvili rabi se tudi za barvanje volne in sicer na zelenkasto v raznih nijansah.

Beli in rumeni santelnov les izvira od drevesa Santalum album. To drevo raste na Timoru, vzhodnoindijskih otocih in na obrežji koromandelskem.

Nadalje je omeniti še neki drugi santelnov les od drevesa Santalum Freysinetianum, ki raste na otocih južnega morja. Ta les se pa bolj rabi za izdelovanje eteričnih olj nego za barve. Olje, ki se dobi iz tega lesa, diši blizu

tako, kakor rožno olje, in ga zato nekateri trgovci mešajo mej rožno olje, ker je ceneje.

Tudi v Afriki so drevesa, kateri imajo v sebi barvo rudečega santalina.

Rumen les prihaja od neke murbe, ki raste na Kubi in v nekaterih krajih južne Amerike. Rumeno barvilo tega lesa se imenuje morin, poleg tega se nahaja v tem lesu neka strojna kislina, katera z železnimi solmi napravlja črne snovi. Zato se pa izvleček iz tega lesa ne rabi le za rumene, temveč tudi za črne barve. Tudi v južni Evropi raste drevo, ki daje rumeno barvilo. Ta les prihaja v trgovino z imenom ogerski rumeni les. Njega barvilo imenuje se fisetin. Barve iz rumenih lesov se ne rabijo le za rumeno barvanje, temveč tudi za zelenkaste in rujave barvene tone, če se primešajo rudeči in modri, rudeči in črni ali pa modri barvi.

Obrtnijske raznoterosti.

Prevrat v telegrafiji. Sedaj v telegrafiji rabijo galvanične baterije za proizvodnjo potrebne elektrike. To pa precej stane. Zato so pa v Ameriki jeli poskušati, da bi se za brzojav proizvajala elektrika z dinamični stroji, kar je baje ne jako dobro obneslo. Stroški znižajo se za polovico. Pri tem je omeniti, da je pred kakimi dvajsetimi leti nekdo tudi priporočal, da bi za brzojave porabili zračno elektriko, kar se pa ni obneslo. Priporočal je, da bi se na gorah postavili strellovodi, kateri bi nabirali elektriko in jo dovajali brzojavnim postajam.

Važna odločba za zadruga. Neka bolnišna zadruga se je nedavno preosnovala na podlagi novega zakona o zavarovanju delavcev. Ta zadruga se je branila plačati bolniščinino za nekega čevljarskega pomočnika, ki je bil dalje časa njen član, ali je bil zbolil že pred preosnovano blagajnico. Trdila je, da on, ko je že bil bolan ni mogel pridobiti članstva preosnovane blagajnice. Ministerstvo je razsodilo, da se mu ima bolniščinino plačati, kar članom pri taci preosnovanjih ni treba še le pridobivati članstva, temveč ga obdržijo.

Kmetijstvo.

Sadno drevje ob cestah.

Kdor je kdaj potoval po Nemčiji, zlasti po nekaterih južnih državah, je z veseljem opazoval dolge in lepe sadne drevorede ob javnih potih in cestah. Prijetno je potniku potovati v drevesni senci in opazovati lepo cvetje spomladi, sadje pa jeseni. Taki drevoredi so pa tudi velikega pomena za narodno gospodarstvo. Samo na Vittenberškem se je l. 1878. za 8 milijonov mark sadja pridelalo ob cestah. To je gotovo lep dohodek za deželo.

Sadno drevje je pa tudi iz družih ozirov bolj priporočati za take drevorede, kakor mnoga sedaj navadna drevesa. Lipe, plantane, brsti, javorji, jeseni, zlasti pa jagneta ob potih, so le preveč rada prava gnezdišča za kebre, španjske muhe itd.

Za drevorede ob cestah so posebno pripravne jablane, hruške, češnje, slive in češplje, pa tudi kostanji in *